

U S N E S E N Í

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, složený z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Romana Fialy, Mgr. Ing. Radovana Havelce, JUDr. Pavla Pavlíka, JUDr. Pavla Simona a JUDr. Marie Žiškové, rozhodl o návrzích **a) České republiky - České správy sociálního zabezpečení** a **b) Okresního soudu v Mostě** na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi Okresním soudem v Mostě a **Krajským soudem v Ústí nad Labem**, a dalších účastníků sporu vedeného u Okresního soudu v Mostě pod sp.zn. 16 C 412/2014, o žalobě proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 29. 4. 2014, čj. X: žalobce **Ing. J. L.**, zastoupený JUDr. Evou Šámalovou, advokátkou se sídlem Velká Hradební 2/484, Ústí nad Labem, a žalovaná **Česká republika - Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5,

t a k t o :

- I. Věci vedené u zvláštního senátu pod sp. zn. Konf 23/2014 a Konf 16/2015 **se spojují** ke společnému projednání. Věc bude nadále vedena pod sp. zn. Konf 23/2014.
- II. **P ř í s l u š n ý** vydat rozhodnutí ve věci vedené u Okresního soudu v Mostě pod sp. zn. 16 C 412/2014, o žalobě proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 29. 4. 2014, čj. 45000/03233/14/010/SM, **je soud ve správním soudnictví.**
- III. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 8. 2014, čj. 75 Ad 14/2014 - 8, **se zrušuje.**

O d ů v o d n ě n í :

Návrhem doručeným dne 27. 4. 2015 zvláštnímu senátu zřízenému podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále jen „zákon o některých kompetenčních sporech“), se Okresní soud v Mostě, rozhodující v občanském soudním řízení, domáhal, aby zvláštní senát rozhodl spor o pravomoc podle § 1 odst. 1 písm. b) zákona o některých kompetenčních sporech, který vznikl mezi ním a Krajským soudem v Ústí nad Labem, rozhodujícím ve věcech správního soudnictví, ve věci žaloby proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 29. 4. 2014, čj. X.

Již dne 18. 8. 2014 byl zvláštnímu senátu doručen návrh České správy sociálního zabezpečení na zahájení řízení o témže kompetenčním sporu, vedený pod sp. zn. Konf 23/2014.

Z předložených spisů byly zjištěny následující skutečnosti:

Okresní správa sociálního zabezpečení Most (dále jen „okresní správa“) vydala dne 11. 3. 2014 rozhodnutí čj. X, kterým žalobci uložila povinnost zaplatit regresní náhradu ve výši 17 703 Kč. Pravomoc okresní správy vyplývala z § 84 odst. 2 písm. a) bodu 6 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“), podle něhož okresní správa sociálního zabezpečení rozhodují v prvním stupni ve věcech pojištění podle odstavce 1 téhož ustanovení, tj. nemocenského pojištění, a to (mimo jiné) o regresních náhradách. Okresní správa zdůvodnila, že žalobce svým protiprávním jednáním úmyslně ublížil na zdraví paní I. L., čímž zavinil vznik sociální události, z jejíhož titulu vznikl paní I. L. nárok na vyplacení dávky nemocenského pojištění v uvedené výši. Okresní správa přitom odkázala na trestní příkaz Okresního soudu v Mostě ze dne 16. 8. 2013, čj. 7 T 147/2013-132, podle něhož bylo pravomocně rozhodnuto o tom, že žalobce spáchal přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku a přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 téhož předpisu. Jednání žalobce spočívalo v napadení paní I. L. opakovanými údery pěstí do hlavy a do zad, v důsledku čehož utrpěla podkožní krevní výron v levé temeno-spánkové krajině, pohmoždění měkkých tkání nosu, kožní oděrku a podkožní výron levé tváře, kožní oděrku na bradě, povrchní poranění pravé horní končetiny, povrchní poranění trupu a akutní blok krční páteře. Zranění napadené vedla k její dočasné pracovní neschopnosti. Okresní správa proto měla nárok na zaplacení regresní náhrady ve výši vyplacené dávky nemocenského pojištění za období od 10. 12. 2012 do 3. 3. 2013 podle § 126 zákona o nemocenském pojištění.

Česká správa sociálního zabezpečení (dále též jen „žalovaná“), příslušná podle § 85 odst. 1 písm. b) zákona o nemocenském pojištění k rozhodnutí o odvolání ve věcech pojištění, v nichž v prvním stupni rozhodla okresní správa sociálního zabezpečení, napadeným rozhodnutím ze dne 29. 4. 2014 zamítla odvolání žalobce a rozhodnutí okresní správy potvrdila.

Žalobce se žalobou podanou u Krajského soudu v Ústí nad Labem domáhal zrušení rozhodnutí žalované v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Krajský soud žalobu usnesením ze dne 4. 8. 2014, čj. 75 Ad 14/2014 - 8, odmítl. Citoval rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2014, čj. 4 Ads 100/2013 - 26, podle něhož „u regresní náhrady dle zákona o nemocenském pojištění, ačkoli je upravena zákonem o nemocenském pojištění jako předpisem obsahujícím i normy veřejného práva a rozhodování o ní je svěřeno do pravomoci správního orgánu, jde o institut, jehož povaha je soukromoprávní“. Měl proto za to, že ve věci je příslušný soud v občanském soudním řízení dle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“).

Žalobce na základě poučení Krajského soudu v Ústí nad Labem podal žalobu u Okresního soudu v Mostě, tj. soudu rozhodujícího v občanském soudním řízení.

Žalovaná s názorem Krajského soudu v Ústí nad Labem nesouhlasila a podala proto návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu a současně s ním i kasační stížnost proti jeho rozhodnutí, řízení o níž Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 19. 8. 2014, čj. 4 Ads 167/2014 - 10, přerušil do rozhodnutí zvláštního senátu ve věci sp. zn. Konf 23/2014. Žalovaná se rovněž neztotožnila s názorem uvedeným v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2014, čj. 4 Ads 100/2013 - 26, že rozhodnutí o povinnosti žalobce zaplatit regresní náhradu za vyplacenou dávku nemocenského pojištění je rozhodnutím vydaným v soukromoprávní věci. Orgány nemocenského pojištění rozhodují o povinnosti zaplatit regresní náhradu až na základě veřejnoprávního pravomocného rozhodnutí soudu či správního úřadu, od jehož názoru se nelze odchýlit. Odkázala na platnou právní úpravu regresních náhrad, obsaženou v ustanovení § 126 zákona o nemocenském pojištění, která je právní úpravou speciální, použitelnou pouze pro účely nemocenského pojištění. Z dikce uvedeného ustanovení je pak zřejmé, že nezbytným předpokladem pro rozhodnutí orgánu nemocenského pojištění o povinnosti zaplatit regresní náhradu je existence zaviněného protiprávního jednání zjištěného soudem nebo správním úřadem. Orgánům nemocenského pojištění byla svěřena pouze omezená rozhodovací pravomoc, neboť mohou rozhodnout o povinnosti zaplatit regresní náhradu až tehdy, je-li soudem či správním úřadem postaveno najisto zaviněné protiprávní jednání třetího subjektu, v jehož důsledku došlo ke skutečnostem rozhodným pro vznik nároku na dávku nemocenského pojištění, přičemž výše regresní náhrady je pevně dána a rovná se výši vyplacených dávek. Není-li zaviněné protiprávní jednání zjištěno pravomocným rozhodnutím soudu či správního úřadu, pak je zcela vyloučen postup orgánu nemocenského pojištění podle ust. § 126 odst. 4 zákona o nemocenském pojištění, tedy rozhodnutím stanovit povinnost k zaplacení regresní náhrady. Je-li pak rozhodnutí žalované, kterým bylo zamítnuto odvolání a potvrzeno prvoinstanční rozhodnutí o povinnosti zaplatit regresní náhradu, napadeno žalobou, přezkoumání napadeného rozhodnutí je v pravomoci správních soudů rozhodujících dle ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s. o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy. Žalovaná se ve svém návrhu domáhala, aby zvláštní senát rozhodl, že o žalobě proti rozhodnutí orgánu nemocenského pojištění ve věci regresní náhrady je příslušným rozhodnout soud, který rozhoduje podle zvláštního zákona ve věcech správního soudnictví. Navrhla, aby zvláštní senát zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 8. 2014, čj. 75 Ad 14/2014 - 8, a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Rovněž Okresní soud v Mostě s názorem Krajského soudu v Ústí nad Labem nesouhlasil a podal návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu. Uvedl, že odmítá názor Krajského soudu v Ústí nad Labem uvedený v usnesení ze dne 4. 8. 2014, čj. 75 Ad 14/2014 - 8, opírající se o rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2014, čj. 4 Ads 100/2013 - 26, že spory o zaplacení regresní náhrady podle zákona o nemocenském pojištění jsou spory soukromoprávní a že přezkoumání rozhodnutí o regresních náhradách vydaných ve správním řízení má příslušet příslušnému okresnímu soudu v občanském soudním řízení podle § 244 a násl. občanského soudního řádu. Odkázal na usnesení zvláštního senátu ze dne 12. 3. 2015, čj. Konf 8/2014 - 25, ve kterém bylo v obdobném sporu vedeném u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 20 C 38/2014 rozhodnuto

zvláštním senátem tak, že příslušným vydat rozhodnutí ve věci o žalobě proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení je soud ve správním soudnictví, přičemž současně zvláštní senát také zrušil rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2014, čj. 4 Ads 100/2013 - 26, ze kterého vycházel Krajský soud v Ústí nad Labem v usnesení ze dne 4. 8. 2014, čj. 75 Ad 14/2014 - 8. Navrhl, aby zvláštní senát rozhodl, že příslušný vydat rozhodnutí ve věci vedené u něj pod sp. zn. 16 C 412/2014 o žalobě proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 29. 4. 2014, čj. X, je soud ve správním soudnictví, tj. Krajský soud v Ústí nad Labem.

Vzhledem k tomu, že v dané věci byly zvláštnímu senátu doručeny dva samostatné návrhy na rozhodnutí téhož kompetenčního sporu – návrh České správy sociálního zabezpečení doručeny zvláštnímu senátu dne 18. 8. 2014 (věc vedena pod sp. zn. Konf 23/2014) a návrh Okresního soudu v Mostě doručeny zvláštnímu senátu dne 27. 4. 2015 (věc vedena pod sp. zn. Konf 16/2015), zvláštní senát za použití § 39 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 4 zákona č. 131/2002 Sb., řízení o obou návrzích spojil ke společnému projednání.

Při řešení vzniklého sporu o pravomoc mezi Okresním soudem v Mostě, rozhodujícím v občanském soudním řízení, a Krajským soudem v Ústí nad Labem, rozhodujícím ve věcech správního soudnictví, se zvláštní senát řídil následující úvahou:

Krajský soud v Ústí nad Labem v předcházejícím řízení ve správním soudnictví popřel svou pravomoc rozhodnout věc. Okresní soud v Mostě rozhodující v řízení podle části páté o. s. ř. popírá svou pravomoc rozhodnout věc po jejím postoupení. Ve věci se jedná o negativní kompetenční spor, k jehož projednání a rozhodnutí je povolán zvláštní senát zákonem o některých kompetenčních sporech.

Zvláštní senát rozhoduje o kompetenčním sporu podle skutkového a právního stavu ke dni svého rozhodnutí (srov. rozhodnutí č. 485/2005 Sb. NSS).

V předložené věci má zvláštní senát posoudit, kdo je příslušný rozhodnout o žalobě proti rozhodnutí žalované, kterým žalovaná potvrdila rozhodnutí okresní správy o povinnosti žalobce zaplatit regresní náhradu.

Touto problematikou se zabýval zvláštní senát v usnesení ze dne 12. 3. 2015, čj. Konf 8/2014 - 25, na které odkázal i Okresní soud v Mostě ve svém návrhu. V odůvodnění předmětného usnesení zvláštní senát zejména uvedl:

Regresní náhrady jsou upraveny v § 126 zákona o nemocenském pojištění, podle něhož platí, že:

„(1) Ten, kdo způsobil, že v důsledku jeho zaviněného protiprávního jednání zjištěného soudem nebo správním úřadem došlo ke skutečností rozhodným pro vznik nároku na dávku, je povinen zaplatit orgánu nemocenského pojištění regresní náhradu. Nárok na regresní náhradu nemá orgán nemocenského pojištění vůči pojištěnci, jemuž byla dávka vyplacena.

(2) Jestliže skutečnosti rozhodné pro vznik nároku na dávku zavinilo více subjektů, odpovídají orgánu nemocenského pojištění společně a nerozdílně a vzájemně se

vypořádají podle míry zavinění, pokud se nedohodnou jinak. Je-li jednou z těchto osob pojištěnec, kterému byla dávka vyplacena, odpovídají orgánu nemocenského pojištění jen ostatní subjekty; výše regresní náhrady se přitom poměrně sníží. Spory o vzájemné vypořádání rozhodují soudy.

(3) Regresní náhrada se stanoví ve výši vyplacené dávky.

(4) Povinnost k zaplacení regresní náhrady vzniká na základě rozhodnutí příslušného orgánu

nemocenského pojištění o povinnosti zaplatit tuto náhradu.

(5) Nárok na zaplacení regresní náhrady zaniká uplynutím 5 let ode dne, kdy orgán nemocenského pojištění zjistil skutečnost, že ke vzniku sociální události, z jejíhož titulu byla dávka vyplacena, došlo v důsledku jednání uvedeného v odstavci 1, nejpozději však uplynutím 10 let ode dne vzniku této sociální události.

(6) Ustanovení § 124 odst. 6 a 7 platí pro regresní náhradu obdobně.

(7) Orgán nemocenského pojištění je povinen podat podnět příslušnému správnímu orgánu nebo jinému orgánu veřejné moci k zahájení řízení, pokud by v tomto řízení mohlo dojít ke zjištění zaviněného protiprávního jednání majícího význam pro regresní náhrady.“

Odkaz v odst. 6 citovaného ustanovení umožňuje prominutí placení regresní náhrady a povolení placení regresní náhrady ve splátkách obdobně jako je tomu u povinnosti k úhradě přeplatku na dávce dle § 124 zákona o nemocenském pojištění.

Dále je v souvislosti s určením příslušného soudu k posouzení rozhodnutí orgánu nemocenského pojištění o regresních náhradách podstatné ustanovení § 158 zákona o nemocenském pojištění nazvané Soudní přezkum, podle něhož platí, že:

Ze soudního přezkumu jsou vyloučena rozhodnutí o

a) výplatě nemocenského po uplynutí podpůrní doby,

b) ukončení nebo neuznání dočasné pracovní neschopnosti nebo potřeby ošetřování člena domácnosti orgánem nemocenského pojištění,

c) odnětí nemocenského z důvodu ukončení dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény anebo odnětí

ošetřovného z důvodu ukončení potřeby ošetřování,

d) povolení placení přeplatku na dávce nebo regresní náhrady ve splátkách a o zrušení tohoto povolení,

e) prominutí neuhrazeného přeplatku na dávce nebo zaplacení neuhrazené regresní náhrady,

f) odstranění tvrdosti.

Konečně upravuje příslušnost soudu v souvislosti s rozhodováním o regresních náhradách i občanský soudní řád v § 9 odst. 2 písm. a) [do 31. 12. 2013 se jednalo o písm. d) tohoto ustanovení], podle něhož platí, že krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně:

a) ve sporech o vzájemné vypořádání úhrady přeplatku na dávce důchodového pojištění, nemocenského pojištění, státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi a ve sporech o vzájemné vypořádání regresní náhrady zaplacené v důsledku vzniku nároku na dávku nemocenského pojištění.

Podle občanského soudního řádu tedy krajské soudy rozhodují ve sporech, které vzniknou na základě § 126 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění (a rovněž § 124 odst. 3 téhož zákona ve vztahu k přeplatku na dávce) mezi subjekty, které v důsledku rozhodnutí orgánu nemocenského pojištění o povinnosti zaplatit regresní náhradu odpovídají tomuto orgánu společně a nerozdílně, a na vzájemném vypořádání mezi sebou se nedohodly.

Pokud občanský soudní řád neupravil příslušnost soudů k posouzení samotné povinnosti zaplatit regresní náhradu (uložené správním rozhodnutím), je možný dvojí výklad pro určení příslušnosti soudů:

- 1) soudní ochranu poskytují správní soudy, v prvním stupni tedy soudy krajské (§ 7 odst. 1 s. ř. s.);
- 2) soudní ochranu poskytují civilní soudy v řízení podle části páté o. s. ř., v prvním stupni soudy okresní (srov. také § 249 odst. 1 o. s. ř.).

Právě v souvislosti s tím, že vzájemné vypořádání mezi solidárně odpovědnými subjekty (na základě uložené povinnosti zaplatit regresní náhradu) svěčuje občanský soudní řád krajským soudům, záměr zákonodárce spíše nasvědčuje řešení prvnímu, tj. příslušnosti správních soudů. Pokud by totiž v prvním stupni o samotné povinnosti zaplatit regresní náhradu rozhodovaly okresní soudy v řízení podle části páté o. s. ř., nebyl by důvod vyčleňovat jen vzájemné vypořádání mezi solidárně odpovědnými subjekty a určovat u něj příslušnost soudů krajských.

Zvláštní senát dále podotkl, že při rozhodování sporů mezi soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví musí primárně vycházet z mezí stanovených zákonem. Teprve pokud z příslušných zákonů nevyplývá, zda zákonodárce příslušnou věc svěřil soudům civilním či správním, může být kritériem pro určení příslušnosti soudů soukromoprávní či veřejnoprávní povaha věci. Pokud by naopak zákonodárce jednoznačně určil, že věc svou povahou soukromoprávní svěří správním soudům, zvláštní senát by toto určení nemohl překročit. Současně zdůraznil, že v předložené věci však zákonodárce příslušnost soudů natolik jednoznačně nevymezil a ostatně i proto ve věci vznikl kompetenční spor.

Zvláštní senát v citovaném usnesení argumentoval historickým výkladem zákona o nemocenském pojištění a občanského soudního řádu a záměrem zákonodárce, veřejným zájmem na výběru regresních náhrad, vzájemným vztahem účastníků náhradového vztahu, odlišností náhrad podle zákona o nemocenském pojištění od soukromoprávních náhrad podle jiných právních předpisů, původem nároku ve veřejném právu i teoretickými východisky.

Na základě této argumentace dospěl k závěru, že náhradový vztah podle § 126 zákona o nemocenském pojištění má veřejnoprávní povahu a že rozhodnutí žalované o regresní náhradě mají přezkoumávat soudy ve správním soudnictví.

Se závěry uvedenými v usnesení zvláštního senátu ze dne 12. 3. 2015, čj. Konf 8/2014 - 25, se zvláštní senát v předmětné věci zcela ztotožnil, neshledal důvodu se od nich jakýmkoliv způsobem odchýlit a v podrobnější argumentaci proto odkazuje na odůvodnění tohoto usnesení (dostupné na www.nssoud.cz).

Z vyložených důvodů zvláštní senát rozhodl, že příslušným rozhodnout je soud ve správním soudnictví (§ 5 odst. 1 zákona o některých kompetenčních sporech).

Zvláštní senát podle § 5 odst. 3 zákona o některých kompetenčních sporech současně s rozhodnutím sporu zruší rozhodnutí, kterým strana kompetenčního sporu popřela svou pravomoc o věci rozhodovat, ačkoliv podle rozhodnutí zvláštního senátu je vydání rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení v její pravomoci. Dalším výrokem proto zvláštní senát zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 8. 2014, čj. 75 Ad 14/2014 - 8.

Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona o některých kompetenčních sporech závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy. Dále tedy bude Krajský soud v Ústí nad Labem pokračovat v řízení o žalobě podané žalobcem dne 2. 7. 2014.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 5 odst. 4 zákona č. 131/2002 Sb.).

V Brně 29. června 2015

JUDr. Michal Mazanec
předseda zvláštního senátu